

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in sprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankantnih pišem na sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din. za izposojstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list v članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. čk. raš. 11.153. Telefon 3113

Naše delo

(Naš glas)

Naše delo mora rasti iz nas in iz našega ljudstva. Krepiti se mora iz živih vrlecev življenjskih resničnosti. Biti mora najjasnejše svitanje boljše bodočnosti naše in ljudstva. Imeti mora žrtve, ker le v žrtvovanju klije moč krepkega — napredujočega duha. Ono nas mora družiti mnogo bolj, nego nas naše individualne posebnosti ločijo. Naše poklicno in življenjsko delo mora rasti okoli jasnega cilja, ožarjenega z našo ljubeznijo žrtvovanja in utrjenega z zavestjo močne skupnosti. Biti mora vsaj činitelj v rešitvi zastalega ustroja človeške družbe. Tedaj bo naše delo nov izveden pokret, nova resničnost in uspela rešitev ljudstva in nas iz brezna pasivnega pesimizma.

Mi mlajši imamo v naših dušah pečate kriz brezposelnosti, a iz njih še do danes niso zrasle rože — nujen sad naše mladostne odrinjenosti in znanilke našega pozitivnega, nujnega dela za bodočnost. Pa klijeje gotovo že v nas te rdeče rože, znak velike, iz muk brezdnih dni nastale ljubezni do pravega življenjskega in poklicnega dela. Marsikateri izmed nas s prikrievanjem lepote, te cvetlice išče utehi v takem ali takem delu, a delo brez povezanosti z enakimi tovariši nima tiste sile in moči, nima tistega vzgona in uspeha kakor skupno zavestno delo. In momenti pesimizma v oddaljeni samotni mnogokrat zamore sij teh rož — tega dela.

Tovariš, tovarišica! Ako te je že dovel val pesimizma, — ki je bil prava reakcija na samo na sebe navezано delo — do flegmatične pasivnosti, daj, razbrskaj nastali pepel okoli rdečih rož svoje notranjosti, da bo njih žarka moč zopet krepko živela v tvojem delu! Le v skupnem delu bo ta cvet rodil pravi življenjski sad in nam prinesel utehi in notranje zadovoljstvo. Tovariš, tovarišica! Ne bodi sam, ampak združi se z nami, da bo vsak živel sicer svoje, a vendar vsi prirodno povezano poklicno življenje.

Ko nas teži pogled na neurejene življenjske razmere pri nas — ko naša duša roma v srca številnih brezposelnih — ko naše srce trpi ob pogledu na maso doraščajočih otrok v najneugodnejšem okolju z neizmernim pomanjkanjem vsega — ko se zamislimo ob otopelih srah očetrov in onemelih ustih mater, ki otrokom nimajo česa dati in ko na drugi strani v neposredni bližini teh neprimernih muk ljudstva gledamo udobje in razkošje, mehkužnost in razneženost v vseh rafiniranih in prirodno popačenih načinih s prekomerno razpisnostjo — nas stisne doslej nepoznana bolečina, ki nas najprej onemeli, a potem bi zakričali, bi zamahnili, a do danes tega nismo storili. V nadi, da nam ne bo manjkalo eksistenčnega minimuma, smo pustili, da je krik ostal le v naši notranjosti nakazan, da je zamah k delu rešitve bil samo prirodna nuja doživljanja momenta. Morda je kdo ob tem pogledu občutil le svojo nemoč, svojo osamljenost; drugi je morda šel preko tega z od drugih posneto narejeno hladnostjo, a pri vsakem je gotovo nastalo živo vprašanje: »Kako temu pomagati, kako to rešiti?« Mnogi so nosili in še nosijo bol tega vprašanja v svoji onemeli notranjosti o dnevnih trpkih brezposelnosti. Rešitev tega pa ni v neživljenjskih ekstremih, ne v praznem razpravljanju, ne v prepuščanju pereče boli toku usode, ampak v skupnem delu vseh sil — tudi naših, tudi tvojih. Tega ne bomo rešili čez noč, niti brez novih žrtve, ampak le z ljubeznijo do naporov skupnega dela, ki naj klije iz naše zavesti naših dolžnosti času in narodu.

Ko ti je otrok v šoli čudno zamišljen, ko sreča fantiča ali deklico z neotročimi očmi, ko na svojem spreduhu po delu vidiš, kako se ta ali oni tvojih šolarjev muči s prenapolnjenim košem po hrību, te sočutje vodi, da pogledaš še malo globlje, preko teh znakov resne otroškosti. Pogled v duševnost in življenjski položaj njihov staršev in spoznal boš svojo izvenšolsko nalogo in delo.

Mi moramo pridobivati vzgojni vpliv tudi na starše, da bodo odnosi med nami in njimi za uspešno vzgojo čim produktivnejši. To pa si bomo pridobili le, ako bomo vzgojitelji, katerim starši lahko zaupajo, o katerih bo vse ljudstvo vedelo, da jim je vzgoja otrok in mladine prva življenjska zadeva. Tako bomo postali le po vztrajnem delu pri samem sebi in po tovariško skupnem reševanju vseh perečih zadev, ki jih prinaša življenje. Mi moramo dvigniti našo moč in naš ugled z izvrševanjem našega poslanstva v slogi. Vedimo, da se življenje ne da zlepa strpati v okvirnost kakega znanstvenega ali drugega sistema, ker je preveč življenjsko, a vsak sistem prekorno ograjuje. Ne izgubljajmo zato naših sil v preizkušnju »preokornih ogradij«, ampak pojdemo na življenjsko delo z življenjem.

Mi moramo v našem kulturnem delu stremi za tem, da čim širšim slojem ljudstva omogočimo čim višje kulturno življenje s čim več kulturnimi dobrinami. To doseči je težka naloga, ne radi ljudstva, ki se samo poti za kosček kruha, ampak radi tistih, ki v člove-

čansko brezčutnih duševnostih uživajo sado-kradenih znojev. Naša današnja šola mora iti po poti bodočnosti v smer, ki bo udarjala vrednost vsakega človeka in radi tega kot zajednica nobenega ne bo izločila ali omalovaževala pri doživljanju skupnosti in radi socialnega položaja nobenemu ne bo onemogočila popolnega razvoja in razmaha v korist skupnosti. Čustvena vzgoja današnjih dni mora pred vsem ožariti kot velike vrednote tovariško skupnost, sočustvovanje s siromašnimi, ubogimi in zanemarjenimi ter zapuščeniimi otroki in ljudmi. Tudi ti otroci bodo veliki, a tedaj naj bi ne bili obteženi s čustvom manjvrčnosti, proletarijat, ki si mera na ta ali na oni, većinoma tragičen način ustvariti notranje ravnovesje. Na ta način si bomo prihranili tragiko v življenju nevidnih ljudi, ki so breme in zlo vsake družabne zajednice.

Površno in kratke vrednosti bi bilo naše delo, ako bi ne temeljilo na nekaterih trdnih, v nas vseh globoko doživljenih temeljih. Ti te-

melji naj imajo obeležje večne veljavnosti, da nas vsidrajo v času in svetu. Ali ni marsikdo izmed nas tudi v tem mnogo storil in prebolel, a svoja dognanja je ohranil lepo zase.

Kdo nam jih bo prvi prikazal? Ali res moramo bežati pred mislijo na naš svetovni in življenjski nazor kot pred razdiralcem naše skupnosti in tovarištva? Ali ni bila skupna naša telesna in duševna beda v dneh brezposelnosti, ali nam ni skupna naša življenjska in svetovnonazorska uglašenos naših notranjosti, samo da še zavestno jasno nismo povsem utrdili naših svetovnonazorskih vsebin. Tudi to moramo storiti, saj bomo le preko tega prišli do večje prirodne življenjske povezanosti, trdne utemeljenosti in do temeljnih gonilnih sil v našem delu. Tedaj naše delo ne bo muha enodnevnic, ne torišče krilatice radi mode ali poskus brez efekta, ampak bo pozitiven činitelj na poti k bodočnosti pravega človečanstva, ki mora — četudi preko dragih razočaranj — priti!

Sgt.

Sodniki in učitelji

V kulturni in socialni reviji »Misel in delo«, št. 9—10, je izšel pod tem naslovom naslednji članek g. Alojza Zalokarja. Ker redkokodaj čitamo članke take vsebine v nestanovskih časopisih, še manj pa v revijah, priobčujemo v celoti članek, ki je značilen zaradi objektivnega gledanja na učiteljsko delo. — Uredništvo.

Če bi bila naša družba vsaj še za silo zdrava, bi morala v kritičnih časih storiti vse, kar je mogoče, da nekatere panoge svojega delovanja skrbno obvaruje pred okuženjem in razkrojem. Klice, ki napadajo duševnost našega delavca, obrtnika, kmeta, trgovca, uradnika in podjetnika ter kvarijo njegovo notranjo moralno odpornost, bi ne smeje seči tudi do onih slojev naših narodnih delavcev, ki jim je dodeljena posebno delikatna in za družbeno ravnovesje velevažna naloga.

Naša mladina naj bi se usposobila, da popravi in pozida, kar je pokvaril ali podrl zagrenjeni duh iz generacij vojnih časov. Ta mladina naj bi bila temelj in tvorec nove bodočnosti. Toda pedagogi nas učijo, da zakladi, skriti v otroških srah in bohotno brstene v mladih dušah, sami ne morejo zagotoviti uspešne rasti. Mlado drevo potrebuje pravega vrtnarja. Naše učiteljstvo je z vne- mo in uspehom izpolnjevalo svoje vzgojne naloge. Kar so morebiti pokvarili neumestni učni načrti, je iz bogastva svoje duše popravil učitelj, kar so hotele ožgati strupene sape neugodnih razmer, je očeval učitelj. Kjer so se v učiteljskem zboru pokazale pomanjkljivosti, pristranosti, zagrenjenosti, pretiravanja ali celo zlorabe, tam jih je zdrava sredina sama uspešno odstranila in tako obvarovala mlado setev. Smer, v kateri je gradilo učiteljstvo, in duh, ki je preveval njegovo delo, sta bila zdrava.

Vzgoja mladine je najobčutljivejši del v našem družabnem ustroju. Občutljiva pa sta oboja: mladina, ki prinaša s seboj nejasne in neopredeljene prirodne darove, in vzgojitelj, ki iz zrele ljubezni nadzoruje in usmerja mlade brste. Oba ta dva činitelja zahtevata prav posebno pozornost. Današnja družina, ki v stiskah omagajuje, mladini ne nudi dovolj krepke opore. Vzgojitelji pa trpe žalostno usodo, kakor vsi intelektualni delavci, ki jih razkraja notranja duhovna kriza in premetava viharno morje življenja. Notranje in zunanje propadanje intelektualnih sil pomeni veliko škodo za narod. Prav posebno velika pa je škoda na narodnem duhovnem zdravju zaradi oslabljenja vzgojiteljskega statusa in poklica. Naša narodna zgodovina nam pripoveduje, da je toliko in toliko tisoč naših mladine utonilo v tujih narodnostih, ne po krivdi ali zaslugi tujerodnih davčnih uradnikov, advokatov ali zdravnikov, ampak po zaslugi tujerodnega učiteljstva. To spoznanje nas sil, da priznamo vzgojiteljskemu statusu prav izjemno pomembnost, ki sega veliko dlje in veliko globlje, nego delo drugih intelektualnih poklicev. Družba bi morala zaradi tega posvečati mnogo uvidevnosti pa strogo-sti in prave ljubezni učiteljstvu, učiteljstvo samo pa bi moralo do skrajnosti napeti vse dobre sposobnosti in samo sebe v strogi disciplini usposablja za vedno višje cilje. Kdo pa danes v tem smislu bolje izpolnjuje svojo nalogo, ali družba nasproti učiteljstvu ali učiteljstvo nasproti svojem poklicu?

Prepričani smo, da ga ni nepristranskega opazovalca našega javnega življenja, ki ne bi mogel dati za učiteljstvo laskavega odgovora. Blagodejno in pomirjevalno je spoznanje, da si je naše učiteljstvo tudi v teh razburkanih časih znalo ohraniti treznost presojanja in jasen pogled v bodočnost mladine, ki mu je zaupana. Kaj naj bo vrhovna naloga naše vzgoje? Usposobiti je treba mladino, da si bo znala sama poiskati pravo pot skozi levíčarske in desničarske zmede in skozi težave gospodarskega presnavljanja. Iz naše mladine naj zrastejo reformatorji, ki bodo prenovili temelje našega duhovnega, gospodarskega in

socialnega sožitja. Naj iz naše mladine ne vzrastejo revolucionarni duhovi, ki bi zasedjali kaos in propad. Nam je treba res temeljiti reform. Toda nihče si ne sme prikrivati, da bi bilo za naš narod revolucionarno razdejavanje začetek konca. Ali more šola kaj več storiti kakor to, da vzgoji samostojno, kleno generacijo bodočnosti? To pa se da z uspehom opraviti le v okviru naroda in države. Realnost zahteva od nas in bo zahtevala še v večji meri od naših naslednikov, da se samoniklo uveljavimo v tistem prirodnem okviru, ki nam ga nudita narod in država. Učiteljstvo deluje v tej smeri in s tem dokazuje, da pravilno pojmuje svojo misijo.

Kočljivo je tehtati prednost v važnosti posameznih stanov. Kljub temu pa smemo brez posebnih pridržkov postaviti med posebno važne poklice sodniški poklic. Sodnik opravlja podobno nalogo kakor učitelj. Naj sodijo pravni filozofi o vlogi in naravi prava tako ali tako; praktično življenje kaže, da vršita pravo in sodstvo neko očiščujočo funkcijo v človeški družbi, ki ji jo lahko primerjali z vzgojnim delom učitelja. Kakor učitelj, tako izvršuje tudi sodnik v narodu etične naloge. Zato morata imeti osebne kvalitete razvite v toliki meri, da sta kot osebnosti odlično sposobna za svoje delo. Sodnik in učitelj opravljata delo v človeškem kolektivu, toda kljub temu je vsako posamezno njuno dejanje strogo individualno. Čim se kolektivna

Naš glas Dekle, brezposelna govori

Ena sem izmed sto in sto. Ena, ki se vtaplja v morju brezposelnosti. Da, ena sama neznačajna številka v seznamu brezposelnih učiteljic na banovini, ena v indeksu prošnje za državno nastavitve v prosvetnem ministrstvu, ena majhna, komaj vidna točka v seznamu brezposelnih žena na svetu. Ena izmed sto tisoč in milijon.

To je ravno tisto. Vsak nam reče: saj nisi samo ti. Sto in sto vas je. Počakaj! Potrpi! In mi čakamo in trpimo. Pa se nam zdi, da nam je vsak dan bolje, vidim, da čaka in trpi še druga in tretja, stota in tisoča.

Končno nam je pa čisto prijetno. Studirale smo 14 let za svojo zabavo in tako pomagamo pri materinem gospodinjstvu. Gotovo tudi tu pomaga študij. Če ne more mati prehranjivati sama petero ljudi, ji pomaga hčerka, učiteljica s titlom in s praznim žepom in potem že gre. Kako da ne, saj je hčerka 14 let hodila v šolo. Mnogi menijo: žene so krive krize, preveč nas je v službah. Velikodušno smo odstopile mesta moškimi, a kriza je še vedno tu. Ne samo to: še fantje,

VSEBINA:

Naše delo.

Sodniki in učitelji.

Naš glas. — Dekle, brezposelna govori.

Resolucija brezposelnih učit. abiturientov.

Po sreskih društvih se snuje podporni fond. LISTEK: Pravda o smrti. — Pisma mlademu tovarišu.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Učiteljska tiskarna. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

stran poudari tako, da se učitelj in sodnik počutita samo kot mehaniziran sestavni del tega kolektiva, se pojavijo vse slabše posledice mehaniziranja. Pravo pade v birokrati- zem, vzgoja se spači v disciplini. Oboje je enako tuje resničnim vzgonom življenja.

Tudi sodstvo preživlja danes enake pretresljaje kakor vse druge panoge človekovega intelektualnega delovanja. Tem bolj je torej potrebno, da zavaruje družba sodnike in posebnimi ukrepi pred splošno infekcijo. Letošnji 3. september jim je prinesel stalnost. Naj bi ta pridobitev povzdignila sodstvo nad močvirje današnjih dni in pripomogla k temu, da se ta občutljivi organ socialnega mehanizma obvaruje pred škodo. Stalnost naj bi okrepila sodnikovo neodvisnost. Vendar ni neodvisnost pojem, ki bi se dal vklekniti samo v pravne stavke ali pa zagotoviti samo s pravnimi sredstvi: sodnikova neodvisnost mora biti samo izraz njegove popolne, značajne in poštene nezavisnosti. Da bi se ta čim harmoničneje razvila, omogoča tista družba, ki zna prav oceniti dragoceno važnost neodvisnega sodstva zlasti v razburkanih časih, sodniške- mu stanu gmočno in duhovno, da neguje in tudi svobodno uveljavlja svoj možati, poštene značaj. Trenotni politični uspehi na račun neodvisnosti sodstva so se vedno hudo maščevali.

O učitelju in sodniku, o teh dveh intelektualnih poklicih, je bilo treba spregovoriti nekoliko besed in sicer drugačnih, kakor jih rabijo o njih politične stranke in tisti, ki jih njihova ideologija uči, da se da le preko načelnega rušenja vsega priti do družabnih reform, do nekega idealnega izboljšanja človeške družbe. Ne računam s tem, da bi mogel kakorkoli vplivati na nekatere dnevne zablode in izrodke, pač pa sem trdno uverjen, da mora mirna beseda najti odmeva pri tistih, ki z zavestjo moralne odgovornosti opravljajo naloženo jim politično delo.

tovariši so danes na cesti. Pa naj še kdo trdi, da smo me, žene krive, da nimamo ne dela, ne jela!

In kaj potem, če je gđc. učiteljica raztrgana in bosa! Delat naj gre, saj ni edina. Vzgojiteljica, to je poklic za žene, sicer v državni službi ne več, toda v privatni. Res, v tem oziru pa nam gre družba na roko. Postaneš vzgojiteljica nežnih otrok, trem lahko oblikuješ njih duše in v zameno imaš stanovanje in hrano, saj kakega plačila pa itak učiteljica - vzgojiteljica ne potrebuje! Vzgojitelj mora biti idealen!

Tudi v tvornici lahko dobimo delo. Žena zasluži vendar dovolj po 500 do 600 dinarjev v tvornici. Tu sicer ni treba vzgajati in bistveno ženinio delo tudi ni to, a kaj zato! Glavno je, da so žene in matere tiho. Zaslužijo in kaj hočejo več. Sicer smo pa tudi tu kot učiteljice odveč.

Tako čakamo in čakamo. Saj nismo same, sto in tisoč nas je. In vse čakamo! Zakaj, čemu?

Br. Javca.

Resolucija brezposelnih učit. abiturientov

Na širši seji brezposelnih učiteljskih abiturientov sekcije JUU v Ljubljani je bila sprejeta resolucija, ki bo predložena predstavnikom oblasti in naši javnosti. Glasi se:

1. V dravski banovini je 790 brezposelnih učit. abit., ki čakamo v nevzdržnem socialnem položaju na namestitvev po več let in v tem brezdelju postajamo vedno bolj neodporni raznim škodljivim vplivom. Apeliramo na merodajno oblast, da pospeši našo nastavitve. Če je radi proračunskih nemožnosti nemogoča, naj nas nastavi oblast iz sredstev bednostnega fonda. Sredstva, ki bi se porabila za naše prejemke, bi bila bogato naložen kapital za narodno prosveto. V dravski banovini manjka 200 učiteljev in obstoja zato nujna potreba, da se takoj, bodisi iz sredstev državnega proračuna, bodisi iz sredstev bednostne-

ga fonda, postavi 200 brezposelnih učiteljev in učiteljic.

2. Narodna prosveta zahteva, da se stalež učiteljstva poveča ter s tem omogoči 790 brezposelnim abiturientom eksistenca. S postavitvijo teh bi ljudska izobrazba ne trpela radi pomanjkanja učnih moči.

3. Postavitve učiteljev naj se vrši zgolj iz socialnih vidikov. Postavijo naj se v prvi vrsti abiturienti in abiturientke iz let 1931., 1932., 1933. in pozneje po vrsti drugi, pri čemer naj se upoštevajo socialno šibkejši pred boljše situirani. Na postavljanje učiteljev(ic) novincev naj ne vplivajo nobeni drugi kot socialni oziri.

4. Poleg proračunske nemožnosti, ki se navaja kot glavni vzrok za nenastavitve novincev, so gotovo glavna ovira pri tem tudi oni učitelji, ki so že dosegli svojo službeno